

Н А Р Е Д Б А № 2

ЗА ПРОЕКТИРАНЕ НА ЗАВЕДЕНИЯ ЗА СОЦИАЛНИ ГРИЖИ

Издадена от Министерството на териториалното развитие и строителството, Министерството на здравеопазването и Министерството на труда и социалните грижи, обн., ДВ, бр. 74 от 13 септември 1994 г.

Г л а в а п ъ р в а

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. (1) Тази наредба се прилага при проектирането на нови и при реконструкцията на съществуващи заведения за социални грижи.

(2) Прилагането на наредбата при реконструкция на съществуващи заведения за социални грижи се извършва съобразно възможностите им (теренни, композиционни, конструктивни и др.), като отклонения от нормите в наредбата се допускат при доказана технико-икономическа целесъобразност.

Чл. 2. За различните заведения за социални грижи нормите в наредбата се прилагат в зависимост от тяхното предназначение и структура, определени със съответното задание за проучване и (или) проектиране, наричано по-нататък за краткост "задание за проектиране".

Чл. 3. Наредбата се прилага едновременно с другите нормативни документи, поставящи изисквания към обектите за социални грижи.

Чл. 4. (1) Заведенията за социални грижи са форма за обществено подпомагане, които чрез структурните си елементи осигуряват възможности за обитаване, поддържане на здравословното състояние и (или) активно лечение, включване в подходяща трудова дейност и (или) хоби-занимания, провеждане на учебно-възпитателна и (или) учебно-професионална дейност, културно-занимателна дейност и др.

(2) Заведения за социални грижи са: домове за стари хора; домове за лица над 18 години с физически увреждания, сетивни нарушения, умствена изостаналост и психически разстройства; домове за деца, юноши и младежи с физически увреждания и умствена изостаналост; социални учебно-професионални заведения, домове за временно пребиваващи; детски селища и др. Номенклатурата на заведенията за социални грижи е дадена в приложение № 1, публикувано във ведомствените издания на наредбата: Бюлетина за строителство и архитектура на Министерството на териториалното развитие и строителството, Служебния бюлетин на

Министерството на здравеопазването и Бюлетина по труда на Министерството на труда и социалните грижи.

(3) В зависимост от предназначението на заведението за социални грижи и обслужвания в него контингент в конкретното задание за проектиране се уточняват видовете дейности по ал. 1, които ще бъдат застъпени в него.

Г л а в а в т о р а

ГРАДОУСТРОЙСТВЕНИ И СИТУАЦИОННИ ИЗИСКВАНИЯ

Чл. 5. (1) Теренът за заведение за социални грижи се определя с териториалноустройствен или градоустройствен план на населеното място, извънселищната територия, курорта и др. или в съответствие с този план.

(2) Теренът, определен за заведение за социални грижи, трябва да отговаря на изискванията на действащите норми за планиране на населените места, санитарно-хигиенните и екологичните норми.

(3) При разполагане на заведенията за социални грижи се избягват зони с интензивно движение и шумови натоварвания и съседство с промишлени зони.

(4) При разполагане в извънселищна среда се създава възможност чрез комуникационни връзки за приобщаване на заведението за социални грижи към селищната среда и използването на общоселищните лечебно-профилактични заведения.

(5) Заведенията за социални грижи при възможност се разполагат в курорти и курортни комплекси с оглед активното използване и на природните лечебни ресурси.

Чл. 6. На терена на заведението за социални грижи не се допуска разполагането на сгради и съоръжения, които не са свързани с неговите функции.

Чл. 7. (1) Големината на терена на заведението за социални грижи се определя в зависимост от неговото предназначение, структура и капацитет. Нормите за основните видове заведения са следните:

1. за домове за стари хора - 40-60 кв. м на обитател;
2. за домове за инвалидизирани лица - 70-90 кв. м на обитател;
3. за домове за временно пребиваващи инвалиди - 30-40 кв. м на обитател;
4. за домове за деца и юноши с физически увреждания (телесни недъзи) - 80-90 кв. м на обитател;
5. за домове за деца и юноши с умствена изостаналост - 40-60 кв. м на обитател;
6. за социални учебно-професионални заведения - 60-80 кв. м на обитател.

(2) При реконструкция или теренни ограничения нормите по ал. 1 могат да се занижават след съгласуване с Министерството на здравеопазването и Министерството на труда и социалните грижи.

Чл. 8. На терена на заведението за социални грижи се обособяват следните функционални зони:

1. зона на основните сгради и съоръжения, непосредствено свързани с провеждания режим в заведението;

2. зона на обслужващите стопански сгради и съоръжения;

3. зона на озеленената площ, откритите площадки и съоръжения.

Чл. 9. (1) В зоната на основните сгради и съоръжения се осигурява изолиране на легловия сектор от транспортни комуникации и източници на шум.

(2) Разположението на обслужващите стопански сгради и съоръжения трябва да отговаря на хигиенните изисквания и на тези за опазване на околната среда.

(3) Зоната на озеленената площ, откритите площадки и съоръжения заема не по-малко от 40 на сто от площта на терена на заведението за социални грижи.

Чл. 10. (1) Заведенията за социални грижи се осигуряват с непосредствен достъп на автомобилен транспорт.

(2) Броят на минималните необходими места за паркиране на леки автомобили на обитатели, персонал и посетители се определя при норма 1 място на 8 легла.

(3) Най-малко 30 на сто от местата за паркиране се проектират с възможност за обслужване на пациенти със затруднена подвижност (включително с инвалидни колички).

Чл. 11. Минималното разстояние от легловия сектор на стационарните блокове до уличнорегулационната линия на парцела към транспортни артерии с интензивно движение е 30 м.

Чл. 12. Наклоните и размерите на алеите на терена на заведенията за социални грижи трябва да позволяват и движение на инвалидна количка.

Г л а в а т р е т а

КОМПОЗИЦИОННИ И ФУНКЦИОНАЛНИ ИЗИСКВАНИЯ

Раздел I

ОБЩИ ИЗИСКВАНИЯ

Чл. 13. Композиционното решение на заведенията за социални грижи трябва да осигурява:

1. оптимална организация за провеждане на функционалните процеси;

2. ясни и преки функционални връзки между основните структурни елементи и между отделните помещения в тях;

3. необходимите условия за пребиваване и обслужване, включително и на инвалидизирани лица, в случаите, когато заведението е предназначено и за такива лица.

Чл. 14. (1) Заведенията за социални грижи трябва да съдържат следните структурни елементи:

1. приемно-административен сектор;
2. леглови сектор (стационар);
3. медицински сектор;
4. хранителен сектор;
5. учебен сектор;
6. културно-занимателен сектор;
7. стопански сектор.

(2) Посочените структурни елементи се развиват в различна степен в отделните видове заведения за социални грижи в зависимост от предназначението и капацитета им и съгласно изискванията на заданието за проектиране.

Чл. 15. Етажността на заведенията за социални грижи се съобразява и със специфичния контингент (деца, пациенти със затруднена подвижност, инвалиди и др.), както и с необходимостта от лесен и непосредствен контакт с природната среда. Стационарните блокове се предвиждат до 4 етажа, като максимално допустимата им етажност съгласно Противопожарните строително-технически норми е 9 етажа.

Чл. 16. (1) Помещенията на заведенията за социални грижи се проектират в надземни етажи.

(2) В сутеренни етажи се допускат складови и технически помещения. При осигуряване на естествено осветление се допускат и санитарно-битови помещения за персонала.

Чл. 17. В съседство с помещенията на легловия и медицинския сектор не се допускат помещения с източници на шум и вибрации (машинни помещения, работилници и др.).

Чл. 18. (1) Асансьори се предвиждат в зависимост от предназначението, капацитета и приетото композиционно решение.

(2) В заведения за социални грижи с трудно подвижни или инвалидизирани контингенти се предвиждат при височина над 2 етажа не по-малко от 2 асансьора, единият от които болничен.

(3) Асансьор за храна се предвижда при доказана целесъобразност.

(4) Асансьорните шахти и машинните помещения на асансьорите не се допускат в съседство със спални помещения.

Чл. 19. (1) Всички вертикални и хоризонтални комуникации за придвижване в заведенията за социални грижи (с изключение на тези в стопанския сектор) се проектират с необходимите съоръжения и

приспособления, позволяващи движението на обитатели със затруднена подвижност, включително и с инвалидни колички.

(2) Рампите се проектират с широчина 1,65 м (за разминаване на 2 инвалидни колички) и с наклон 6 на сто.

Чл. 20. (1) Минималната светла височина на спалните помещения в легловия сектор на заведенията за социални грижи е 2,5 м.

(2) Височината на помещенията в медицинския сектор се проектира съгласно изискванията на Правилника за техническата безопасност и хигиената на труда в отделенията за физикална терапия и рехабилитация (ДВ, бр. 91 от 1971 г.).

(3) Височината на помещенията в хранителния, учебния, културно-занимателния и стопанския сектор се проектира съгласно нормите за проектиране на съответните обществени сгради.

Чл. 21. Минималната широчина на коридорите в заведенията за социални грижи е, както следва:

1. за коридори, които не се използват като чакални - 2,4 м;
2. за коридори, използвани и като чакални - 2,8 м.

Чл. 22. Минималната широчина на вратите на помещенията в заведенията за социални грижи е 1,1 м, а на вратите по пътя на евакуация (коридори и стълбища) - 1,2 м.

Чл. 23. (1) Помещенията в заведенията за социални грижи се проектират с естествено и изкуствено осветление съгласно БДС 1786.

(2) Само изкуствено осветление се допуска за санитарни възли, складове и помещения, при които това се налага по технологични съображения.

Раздел II

ПРИЕМНО-АДМИНИСТРАТИВЕН СЕКТОР

Чл. 24. Главният вход на заведенията за социални грижи се маркира ясно и трябва да бъде лесно достъпен, включително и за увредени или инвалидизирани лица.

Чл. 25. Приемно-административният сектор на заведението за социални грижи се проектира във функционална връзка с легловия, медицинския и учебния сектор.

Чл. 26. (1) Помещенията в приемно-административния сектор се конкретизират със заданието за проектиране в зависимост от специфичния характер на заведението за социални грижи.

(2) Видовете помещения в приемно-административния сектор и минималната им площ се определят по приложение № 2 (публикувано във ведомствените издания по чл. 4, ал. 2).

Раздел III

ЛЕГЛОВИ СЕКТОР (СТАЦИОНАР)

Чл. 27. (1) Основна структурна единица на легловия сектор на заведението за социални грижи е отделението.

(2) Броят на леглата в едно отделение се определя в зависимост от предназначението на заведението, капацитета и композиционното му решение.

(3) Допуска се да не се обособяват отделения, когато се предвижда леглови сектор с общо обслужване или с групирани легла за дневно и нощно пребиваване, с възможност за пълна или частична изолация на отделните жилищни групи в зависимост от необходимия вид грижи и контрол.

(4) Структурата и капацитетът на легловия сектор в заведенията за социални грижи се определят със заданието за проектиране.

Чл. 28. (1) Във всяко отделение (жилищна група) на заведенията за социални грижи се обособяват следните структурни елементи:

1. спални помещения;
2. битово-стопански помещения;
3. медицински помещения;
4. санитарно ядро.

(2) Минималните площи на помещенията в отделението (жилищната група) на легловия сектор се приемат по приложение № 2.

Чл. 29. (1) Спалните помещения в отделението (жилищната група) се проектират с едно, две, три и четири легла, като:

1. най-малко 10 на сто от леглата за възрастни се проектират в стаи с едно легло;
2. най-малко 5 на сто от леглата за деца се проектират в стаи с едно легло.

(2) Към всяко спално помещение се проектира санитарен възел, както и необходимата гардеробна площ.

(3) Спалните помещения се ориентират по възможност на изток, югоизток, юг и югозапад.

(4) Архитектурното решение и интериорът на спалните помещения трябва да дават възможност за съхраняване и ползване и на личните вещи на обитателите, когато това се изисква със заданието за проектиране.

Чл. 30. В легловия сектор за възрастни съгласно заданието за проектиране се предвиждат самостоятелни кухненски боксове или обща кухня с възможност за самообслужване.

Чл. 31. Столовата към отделението (жилищната група) се оразмерява за част от капацитета му, като това се уточнява от заданието за проектиране.

Чл. 32. Дневните в легловия сектор на заведението за социални грижи се проектират в зависимост от капацитета на отделението (жилищната група)

и композиционното решение на сектора, като се оразмеряват за едновременно пребиваване на до 20 души.

Чл. 33. Медицинските помещения към отделението (жилищната група) на легловия сектор се определят в зависимост от предназначението и капацитета на заведението за социални грижи и се уточняват със заданието за проектиране.

Р а з д е л IV

МЕДИЦИНСКИ СЕКТОР

Чл. 34. (1) Медицинският сектор в заведенията за социални грижи трябва да осигурява поддържане на здравословното състояние и (или) активно лечение на обитателите.

(2) Структурата и специфичните изисквания към медицинския сектор (частичен или развит) на всяко заведение за социални грижи се определят със заданието за проектиране, като се отчита и наличието в близост на здравни заведения и наличните курортни ресурси (балнеолечебни и биоклиматични).

(3) Заданието за проектиране се съгласува с Министерството на здравеопазването по отношение на изискванията за наличие, структура и особености на медицинския сектор.

Чл. 35. (1) Медицинският сектор се проектира във функционална връзка с легловия сектор.

(2) Когато двата сектора са в различни сгради, между тях се проектира закрыта връзка.

Чл. 36. Структурните елементи на медицинския сектор се обособяват в консултативни кабинети и лечебно-процедурни отделения, като минималните им площи се определят по приложение № 2.

Чл. 37. (1) Консултативните кабинети обхващат: лекарски кабинети, манипулационна, кабинет за функционална диагностика, стоматологичен кабинет и стерилизационна.

(2) Кабинетът за функционална диагностика не трябва да се проектира в близост до електромашинни помещения (за асансьорни, вентилационни, помпени, компресорни и други подобни уредби).

Чл. 38. (1) Лечебно-процедурните отделения се обособяват функционално като:

1. закрыти помещения - в сградата на заведението;
2. открыти площадки и съоръжения - на терена на заведението.

(2) Между закрытите и открытите елементи се осигурява пряка функционална връзка.

(3) Общите помещения към лечебно-процедурните отделения се проектират с възможност за обслужване както на закрытите, така и на открытите елементи.

Чл. 39. Структурните елементи на лечебно-процедурните отделения се проектират с необходимите санитарно-технически устройства и съоръжения, улесняващи движението и приемането на процедури от трудно подвижни и инвалидизирани обитатели.

Чл. 40. (1) В отделението за трудотерапия се организират дейности, които не са свързани с шум и вибрации.

(2) Допуска се организирането в едно помещение на работни места за трудотерапия и за хоби-занимания с еднакъв предмет на дейност.

Чл. 41. Отделението за топлолечение се ситуира в медицинския сектор така, че да се изолират отделяните миризми от лечебните суровини в отделението.

Чл. 42. Процедурните помещения на водолечебното (балнеолечебното) отделение се проектират по възможност на ниво терен при осигуряване на инсталационен етаж.

Чл. 43. Басейните към водолечебното (балнеолечебното) отделение се проектират така, че да се използват общи обслужващи помещения (съблекални, душеве, санитарни възли).

Чл. 44. (1) Отделението за питейно приложение на минерални води се проектира като част от медицинския или хранителния сектор.

(2) До складовото помещение за минерални води се осигурява необходимата хоризонтална и вертикална транспортна достъпност.

Чл. 45. (1) Откритите площадки и съоръжения се уточняват със заданието за проектиране в зависимост от предназначението на заведението за социални грижи, природно-климатичните условия, конфигурацията на терена и др.

(2) Площадките и терасите за слънце-въздушни процедури и за сън на открито се обзавеждат със слънцезащитни и ветрозащитни съоръжения (индивидуални и общи), кушетки, шезлонги и др.

Раздел V

ХРАНИТЕЛЕН СЕКТОР

Чл. 46. (1) Хранителният сектор се проектира в пряка функционална връзка с легловия сектор.

(2) При разполагане на хранителния сектор в самостоятелна сграда между столовата и легловия сектор се осигурява закрыта комуникационна връзка.

Чл. 47. (1) Хранителният сектор на заведението за социални грижи трябва да осигурява условия за:

1. приемане и съхранение на продукти;
2. приготвяне на храната;
3. помощно-технологични помещения;

4. административно-битово обслужване на персонала;

5. столово хранене.

(2) Допуска се доставянето на готова храна отвън при спазване на санитарно-хигиенните изисквания, като съответните структурни елементи на хранителния сектор отпаднат.

Чл. 48. (1) Столовата в заведенията за социални грижи се оразмерява за хранене до три смени.

(2) Столови към отделенията (жилищните групи) се допускат, когато това се определя със заданието за проектиране.

Чл. 49. В съответствие с хигиенните изисквания на подходящо място се предвижда съответно необходимата площ за съхранение на хранителни отпадъци.

Чл. 50. При проектиране на хранителния сектор се спазват изискванията на действащите норми за проектиране на заведения за обществено хранене и на Нормите за проектиране на болнични заведения от общ тип и амбулаторно-поликлинични заведения.

Раздел VI

УЧЕБЕН СЕКТОР

Чл. 51. (1) Необходимостта от включване на учебен сектор в структурата на заведението за социални грижи се обосновава със заданието за проектиране в зависимост от предназначението на заведението и обслужвания контингент.

(2) Учебният сектор се проектира за провеждане на учебно-възпитателна и (или) учебно-професионална дейност.

(3) Учебно-възпитателна дейност се провежда в заведенията за деца и юноши.

(4) Учебно-професионална дейност се провежда в заведенията за юноши и лица в трудоспособна възраст.

Чл. 52. (1) Учебният сектор се проектира във функционална връзка с легловия сектор на заведението.

(2) При възможност учебният сектор се проектира в съседство с културно-занимателния сектор, като се предвижда общо използване на част от помещенията им.

Чл. 53. Учебният сектор се състои от учебно-възпитателни и (или) учебно-професионални помещения, минималните площи на които се определят по приложение № 2.

Чл. 54. (1) Учебно-възпитателните помещения се групират съобразно възрастта на учащите се и по функционално предназначение.

(2) Съставът на учебно-възпитателните помещения и площните им показатели се приемат за обучение на една или две смени.

(3) При проектиране на учебно-възпитателните помещения се спазват действащите норми за проектиране на училища, като със заданието за проектиране се конкретизира съставът на помещенията в зависимост от предназначението на заведението за социални грижи и контингента му.

Чл. 55. (1) Учебно-професионалните помещения се групират съобразно спецификата на изучаваните в тях професии и изискванията за повишена инсталационна съоръженост, наличие на шум и вибрации и др.

(2) Помещенията за обучение в професии и лекционните помещения се проектират с възможност за универсално ползване.

(3) Помещения за самостоятелно обучение се проектират със сепарирани работни места (предназначени и съобразени със специфичен контингент, обучение в редки професии и др.).

Чл. 56. Оразмеряването и обзавеждането на учебните помещения в учебния сектор се съобразяват с намалените двигателни възможности на учащите и обучаващите се, включително и на лица, които се придвижват с инвалидни колички, когато в заведението се предвижда такъв контингент лица.

Раздел VII

КУЛТУРНО-ЗАНИМАТЕЛЕН СЕКТОР

Чл. 57. (1) Културно-занимателният сектор на заведението за социални грижи се разполага централизирано с оглед лесната му достъпност от легловия, учебния и приемно-административния сектор.

(2) Помещенията на културно-занимателния сектор да се предвиждат с възможност за многофункционално използване, включително като елементи и на учебния и приемно-административния сектор.

Чл. 58. Структурата на културно-занимателния сектор се определя със заданието за проектиране в зависимост от предназначението на заведението за социални грижи и обслужвания контингент.

Чл. 59. Минималните площи на помещенията на културно-занимателния сектор се определят по приложение № 2.

Чл. 60. (1) Помещенията в културно-занимателния сектор се проектират достъпни и за лица с намалени двигателни възможности, включително и за лица, които се придвижват с инвалидни колички.

(2) В залата за кинопрожекции, пред първия ред столове, се проектира зона за инвалидни колички с широчина за един ред 1,3 м. Подът на тази зона се проектира с 0,1 м по-нисък от пода на залата. Зрителите от първия ред се отделят от зоната с инвалидни колички с преграда, висока 0,8 м.

Раздел VIII

СТОПАНСКИ СЕКТОР

Чл. 61. Стопанският сектор на заведенията за социални грижи се разполага в зоната на обслужващите сгради и съоръжения.

Чл. 62. (1) Стопанският сектор включва следните структурни елементи:

1. пералня с производствени и спомагателни помещения;
2. отоплителна централа;
3. складови помещения;
4. технически работилници, автопарк и др.

(2) Съставът на посочените в ал. 1 елементи и тяхната големина се определят при доказана технико-икономическа целесъобразност в заданието за проектиране.

(3) При териториална близост се допуска използване на елементи от стопански сектори на други здравни заведения.

Чл. 63. (1) Капацитетът на пералнята се определя на база 0,5-0,75 кг сухо бельо на едно легло на ден.

(2) В съответствие със заданието за проектиране могат да се предвиждат помещения за пране и гладене на лично бельо (за самообслужване) и приемателен пункт за химическо чистене на личните дрехи на обитателите.

Чл. 64. При необходимост, доказана след технико-икономическа обосновка, и за осигуряване на техническото обслужване на заведенията за социални грижи се проектират отоплителна централа, трансформаторен пост, дизелагрегат и автоматична телефонна централа.

Чл. 65. За обслужване на инсталациите и съоръженията, част от медицинската апаратура, предметите на обзавеждането и др. се проектират технически работилници, определени след технико-икономическа обосновка.

Чл. 66. (1) Към автопарка се предвижда гараж за леки и товарни автомобили при норма 25 кв. м за лек автомобил и 35 кв. м за товарен автомобил или автобус.

(2) При технико-икономическа целесъобразност автопаркът се проектира за обслужване на две и повече социални и здравни заведения.

Г л а в а ч е т в ъ р т а

АРХИТЕКТУРНО-СТРОИТЕЛНИ И ИНСТАЛАЦИОННИ ИЗИСКВАНИЯ

Чл. 67. При проектиране на заведенията за социални грижи се спазват и изискванията на Наредба № 3 на МНЗ за пределно допустимите концентрации на химични вещества, отделяни от полимерни строителни материали в жилищни и обществени сгради (ДВ, бр. 17 от 1984 г.).

Чл. 68. (1) Ограждащите елементи на помещенията в основните сектори на заведенията за социални грижи (леглови, медицински, учебен и културно-занимателен) се проектират с необходимите топло-, хидро- и звукоизолации от негорими материали, устойчиви на миещи и дезинфекционни препарати.

(2) Подовите настилки на помещенията в секторите на заведението се съобразяват с движението и на обитатели с увреждания на опорно-двигателния апарат, като се избягват хлъзгащи повърхности, ненужни прагове и стъпала.

(3) По пътя за придвижване на обитателите се проектират допълнителни приспособления, като парапети, ръкохватки и др. (за придвижване по стълбища и коридори, за ползване на лечебни установки, душови и санитарни съоръжения, кухненско оборудване и др.).

Чл. 69. Общите етажни и покривни тераси на заведението за социални грижи при възможност се проектират като площадки за слънце-въздушни процедури и двигателни занимания.

Чл. 70. (1) Допустимите минимални напречни междуосия за отделните функционални клетки на структурните елементи на заведенията за социални грижи са:

1. за спални помещения с едно легло - 3 м;
2. за спални помещения с две и три легла - 3,3 м;
3. за процедурните помещения в медицинския сектор - 3,6 м;
4. за лекарски кабинети и манипулационни - 3 м.

(2) Допустимите минимални надлъжни междуосия за отделните функционални клетки на структурните елементи на заведението за социални грижи са:

1. за спални помещения с едно легло - 4,2 м;
2. за спални помещения с две и три легла - 4,5 м;
3. за процедурните помещения в медицинския сектор - 4,8 м;
4. за приемни лекарски кабинети и манипулационни - 4,8 м.

Чл. 71. Откритите площадки и съоръжения се изпълняват с материали и покрития, устойчиви на атмосферни влияния и позволяващи използването им и от обитатели със затруднено движение.

Чл. 72. Инсталационните изисквания към заведенията за социални грижи са посочени в приложение № 3 (публикувано във ведомствените издания по чл. 4, ал. 2).

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Тази наредба се издава на основание чл. 201, ал. 1 от Закона за териториално и селищно устройство.

§ 2. Наредбата се прилага за обекти, които започват да се проектират след 1 януари 1995 г.

§ 3. Указания по прилагането на наредбата, както и разрешения за отклонения от нормите дава министърът на труда и социалните грижи съгласувано с министъра на териториалното развитие и строителството и министъра на здравеопазването.